

ALFRED GINER SOROLLA

Paradoxes de l'imperial segle americà

El creador de la revista *Time* va batejar el segle XX com el "segle americà", alhora que demanava que els Estats Units acceptaren el "deure d'exercir sobre el món el ple impacte de la seva influència". Alfred Giner Sorolla analitza les contradiccions dels EUA en aquesta tercera i última reflexió.

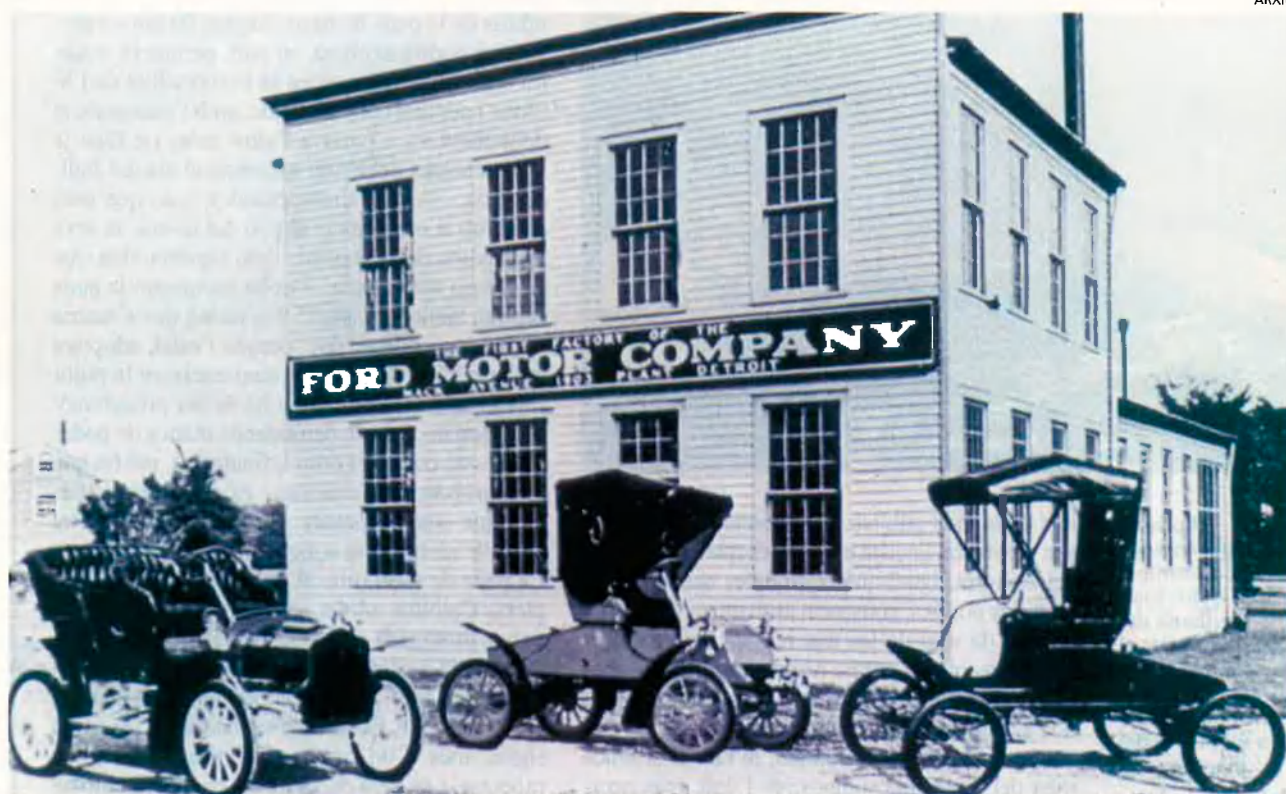
Les agulles del rellotge analògic, o les xifres del digital, acacen l'home modern amb el pas dels segons, minuts i hores, igual que els dies, mesos i anys que s'esfulen del calendari. És el dard del temps, "aquesta substància invisible" que en deia Proust, a través del qual tot s'esdevé. S'ha emmarcat com una quadrícula de la història la convenció de la base decimal, els segles, que divideixen el flux del passat o de l'esdevenidor en unitats acotades i fixes. Com un reflex d'activitats culturals o d'esdeveniments polítics d'un període determinat, hom pot considerar un esglaonament generacional del temps, per exemple quan es parla de la generació del 98 del segle XIX o de la del 26 i 68 del present. Menys explícit i més subjecte a discussió resulta el fet de determinar els límits d'una època que abracci un període més prolongat que no el de simples generacions, com el d'establir quan comencen i quan acaben èpoques com l'Edat Mitjana o el Renaixement. En contrast, hi ha una divisòria ben neta en els episodis crucials de la història, com per exemple, la publicació de l'obra de Copèrnic (durant l'any 1543) –una fita de la màxima transcendència, que divideix la història en pre-copèrnicana o post-copèrnicana.

Des del punt de vista eurocèntric, el segle XX va començar el 1914 amb l'esclat de la Primera Guerra Mundial i es va acabar amb la caiguda del Mur (1989) i la desfeta consegüent del comunisme a Europa. En contrast amb la precisa cronologia del segle XX europeu hi ha el "segle americà". Si generalment s'ha dit que va començar el 1898, amb la "guerra o desastre de Cuba", en què es desplega el poder naval dels Estats Units, caldria considerar

uns altres paràmetres de més significat. Així s'evidencia, des d'una perspectiva americana, que el segle XX començà amb dues fites concomitants, una de tecnològica i una altra de militar i política. La primera, la marca la figura paradigmàtica de Henry Ford que el 1908 introduí l'*assembly line*, la cadena de muntatge que, pel fet de facilitar la fabricació en massa d'automòbils, va imprimir un gran impuls a la mecanització del món. Una innovació que va permetre la producció de tota mena d'adminicles de la tecnologia. La segona fita, l'acomplí el president Woodrow Wilson amb la intervenció militar a Europa (1917), quan va enviar-hi milions de soldats per ajudar, durant la Primera Guerra Mundial, els aliats que es dessagnaven als camps de França. Aturada l'ofensiva teutònica i acabada la tan càndidament anomenada "guerra per a acabar totes les guerres", el president Wilson dissenyà la pau de Versalles i s'instaurà la Societat de Nacions, en què els americans no van participar –iniciant així una època d'isolament.

Quant a la denominació del primer "segle americà", fou una noció introduïda per Henry Luce, el magnat creador de les revistes *Time*, *Life* i *Fortune*, quan poc abans de l'atac dels japonesos a Pearl Harbor, el 1941, va publicar l'assaig *The American Century*, que encunyava aquest terme i que declarava que si bé els Estats Units havien estat un poder prominent durant el segle XX, havien fallat a l'hora "d'acceptar el deure d'exercir sobre el món el ple impacte de la seva influència". Luce exhortava els americans a ajudar la Gran Bretanya en la seva lluita contra Hitler i a "fer el paper del Bon Samarità a tot arreu el món, alliberant les nacions oprimides i ajudant les sub-

"El 1941, el magnat creador de *Time* exhortava els americans a 'fer el paper de Bon Samarità a tot arreu el món'"

desenvolupades i creant així la primera centúria americana". Durant la Segona Guerra Mundial es va afermar aquesta hegemonia amb el desplegament del potencial de la indústria americana. El paper del Bon Samarità, l'exercí l'Uncle Sam quan, acabada la guerra, va fer ploure milers de milions de dòlars amb el Pla Marshall sobre les nacions europees devastades i empobrides pel conflicte, amb l'objectiu principal de contenir l'avenç del comunisme.

Quan es pot dir que es tanca el segle XX americà? Igual que s'havia obert amb un fet tecnològic, el 1908, amb la producció en sèrie del model T d'automòbils Ford, es clou amb un altre fet tecnològic, el 4 de juliol de 1997, festa de l'aniversari de la independència americana, amb el descens espectacular de la nau espacial *Pathfinder* sobre el planeta Mart. Aquest fet, que es perfila com una seqüència del programa de la NASA que havia portat l'home a trepitjar la Lluna, augurava per al "segon segle americà", el XXI, l'exploració del planeta Mart amb l'objectiu transcendent de descobrir l'existència de vida fora de la Terra. Una missió que els Estats Units estan disposats a emprendre, gràcies a la seva robusta economia i a la superioritat en ciència i tecnologia. Una supremacia que es fonamenta en el gran esperit d'inventiva (*ingenuity*) demostrat amb la producció del major nombre de patents i d'innovacions tecnològiques de la història. Ho testimonien les figures em-

blemàtiques d'un Benjamin Franklin, el segle XVIII, d'un Edison el segle XIX i d'un Bill Gates i Craig Venter el segle present.

Entre més raons que expliquen la preponderància dels Estats Units cal esmentar la supeditació de la política als interessos de l'economia; un fet que es manifesta en l'existència dels *lobbies*. Els Estats Units, si bé poden vantar-se d'un sistema democràtic que ha funcionat sense interrupció des de la independència, el 1776, és, en gran proporció, una *lobbycràcia*. Milers d'agents d'empreses i grups de pressió tenen una gran influència en els afers públics i pul-lulen pels passadissos del Congrés, del Senat i dels ministeris de Washington. Esmentem, entre els més potents, el *farm lobby*, el *gun lobby*, el *tobacco lobby*..., que pugnen pels interessos de les respectives empreses. En uns altres aspectes de la vida dels Estats Units es percep l'estesa addicció al treball i a l'eficiència, allò que s'anomena "l'ètica protestant de treball". El terme *workalcoholics* designa la fauna d'executius, professionals i investigadors que dediquen llargues hores a la seva ocupació. La frase que els caracteritza "*thank God is Monday*", "gràcies a Déu que és dilluns" contrasta amb la dels *worksobers*, els sobris, per als quals les gràcies es donen el divendres en lloc del dilluns.

Es pot observar que als Estats Units, que es consideren hereus dels ideals del laïcisme promulgats per la Il·lustració, la religió hi preval en molts sec-

El començament del "segle americà" no es correspon amb l'inici del segle, sinó amb la introducció de la cadena de muntatge a la producció, que Henry Ford propicià el 1908. A la imatge la fàbrica Ford a principis de segle.

ARXIU / EFE

El primer segle americà conclouria el 1997, amb l'arribada del Pathfinder al planeta Mart.
A la fotografia, un vehicle sobre la superfície del planeta roig.

tors de la vida pública. Un espectacle insòlit per a la mentalitat laïcista europea és que les sessions del Congrés, igual que cerimònies acadèmiques i mítings polítics, comencin amb una pregària pel clergue de torn de les tres religions occidentals més grans que el públic respectuosament accepta. A més a més, l'espectador del panorama americà s'astora amb la paradoxa que, al país capdavanter en ciència i tecnologia, hi campi el fenomen del fanatisme religiós; és l'únic país occidental on s'ha originat una nova religió, la dels mormons, que des de principi del segle XIX ha arribat a comptar milions de fidels a tot el món.

Un altre fenomen paradoxal és el del creacionisme, la creença en la veritat literal de la Bíblia, especialment del llibre del Gènesi, quan parla de l'origen del món, de la vida i de l'home, fins a l'extrem que certs estats reaccionaris del Sud han prohibit d'ensenyar la teoria de l'evolució a les escoles públiques. Un país, els Estats Units, on més de la meitat de la població assisteix a les funcions religioses i on una mateixa proporció de públic (fins un 70%) és aferrissadament par-

tidària de la pena de mort. Aquest fet tan sorprenent es podria explicar, en part, perquè la majoria de la població creu en la immortalitat de l'ànima, i per tant considera que, amb l'execució, el delinqüent va a parar a l'altre món, on Déu ja s'encarregarà del càstig merescut el dia del Judici Final... Ara, el lliurepensador, com que creu que amb la mort caiem al pou del no-res, fa seva la màxima de Nietzsche: "viu aquesta vida que és la teva vida eterna" i troba repugnant la pena capital, "inusual i cruel". Un càstig que s'hauria d'abolir, en primer lloc, perquè l'estat, adoptant la llei bíblica del talió, es converteix en la pitjor categoria d'assassí, el que ho és per procuració; en segon lloc, per la demostrada manca de poder dissuasori contra el crim i, finalment, pel fet que una proporció d'executats es descobreix més tard que eren innocents. Un cas només d'un tal horrible càstig seria suficient per a clamar al cel. La pena de mort, que el nou catecisme de l'Església Catòlica admet en casos "excepcionals", és ben prodigada als Estats Units, on tots els candidats a la presidència, devots cristians, en concordància amb la clamor popular la defensen, i on l'un d'ells, Bush, el governador de Texas, ha signat més d'un centenar d'execucions. Quin espectacle no serà de veure un president amb tal historial! Com es comprèn tal paradoxa de la nació que s'autoproclama *under God* i porta estendard de la democràcia i que és l'únic país occidental que comet tals grans actes de barbàrie?

Com que "erra l'home sempre que actua", com diu el *Faust*, i que els Estats Units actuen imperialment en tants àmbits i amb tanta d'*hybris*, insolència, com els correspon per la condició d'ésser avui l'única superpotència, no fa gens estrany que hom els pugui imputar tants defectes i trobar tantes paradoxes. "*La création est difficile, la critique très aisée*".

EL TEMPS Electrònic, setmanari d'informació general

<http://www.eltamps.com/>

www.eltamps.com

eltamps@eltamps.com